

BORBÉLY SZILÁRD

A publicista költészet

Ady indulása

Nagyon izgalmas esettanulmány lehetne Ady indulása. Ha lehánthatnánk róla a ráarakódott legendákat. Ha nem a későbbi fogalmakat és elgondolásokat tulajdonítanánk az irodalomnak, a költészetnek és Ady személyének. Ma már nehezen beilleszthető az irodalomról, a költői és írói szerepről bevésődött képbe, hogy Ady mindvégig publicistaként kereste a kenyerét. Ehhez jobban kellene ismerni annak a nyilvánosságnak a szerkezetét és működését, amelyben Ady dolgozott. A publicista pedig nem eszméket akar eladni, hanem az őt alkalmazó és fizető lapot. Csak látszólag forgalmaz eszméket, sokkal inkább hitek és előítéletek közvetítése a feladata. Munkája sikerének előfeltétele, hogy ne legyen nagy távolság személyes véleménye és redakciója iránya között, hiszen írása akkor lesz igazán átélte. A profi publicista, a hírlapíró képes saját véleményét felfüggeszteni, és munkáját külön választani személyes meggyőződésétől. Hasonlattal élve: a publicista valahogy akként végzi munkáját, ahogy a színész. Szakmai tudása az érvelésmód hatékonyságában rejlik, de ehhez nem kell teljesen azonosulnia a szerepével. Ady Debrecenben az egyetemi lapnál, illetve kormánypárti lapoknál kezdte publicista karrierjét. Aztán még Debrecenben ellenzéki lapoknál folytatta. De mindvégig vérbeli publicista volt. Szorgalmas, meggyőző és mértékletesen felületes. Vagyis nagyon profi.

Ady szakmaszerűen volt publicista és mellékesen költő. Ez rosszul hangzik így, mert azt sugallja, hogy afféle „vasárnapi költő” lett volna, aki hobbiból írt. Ez persze nem igaz, hiszen Ady önmagát költőként határozta meg, és aligha tartotta melléktevékenységnek a költői kifejezőmódot. A versek publikálása azonban nem jelentett megélhetési forrást. Ady indulása idején a költészet valamiféle sznobériának látszott. A költői szerep Arany meg Petőfi alakjához kapcsolódott. Minden fiatalember átélte a maga költői időszakát, az egykori romános álmokat divatosan szimuláló ifjak a bordély és az érettségi között idealizált szerelmeik megnyerésére művelték a versírást. Az udvarlás elvárásaként művelték a költészetet, és az emlékkönyvköltészet érzelgős, biedermeieres ízlésű, majd minden szavában hazug életbölcsest közzreadó terepén gyakorolták magukat benne. Ez a „költői” gyakorlat a fiatal generációk „lezüllesztését”, vagyis a társadalmi igazságtalanságot elfedő álszentség, kétszínűség, „instrumentalizálását” és „intézményesítését” szolgálta. A rendi színezetű, erősen kasztosodott korabeli magyar társadalom úri és tehetős polgári osztályának fiai és leányai a költészetrel kapcsolatban e hazug beszédrend és nyelvi kódkészlet elsajátítását gyakorolták. Ady első két kötete, valamint a kötetbe be nem sorolt „emlékkönyvbe szánt”, illetve a hírlapi versanyag, az udvarló és alkalmi költészete nem sok jót ígért. Ady ezt az avított, vidékiesen kisszerű, életbölcseseiében hazug, poétikájában szürke költészetet sajátította el. A változás az *Új versekkel* szinte megmagyarázhatatlan módon történt.

Ady gimnazista évei az 1896-os ezredéves ünnepek jegyében teltek. A nemesi kaszt öntudatával áthatott magyar államiság, az úri osztály önlegitimációs ideológiája a fiatal Ady számára természetes közeget jelentett. Ady ezen a kaszton belül volt, mert beleszületett, ám

családi hagyományai miatt egyszerre kívül is volt rajta: „Valamikor, régi írások szerint, jeles és gazdag família voltunk, de már a 15. században hétszilvafások.” (*Önéletrajz*) Az apa azt várta el a jó képességeket mutató fiútól, amit tőle is elvártak, hogy tegyen meg mindent a család felemeléséért. A picike családi birtok paraszti sorba helyezte őket, de a generációkon keresztül tovább örökölt öntudat az úri osztályhoz kötötte a családot. A társadalmi igazságtalanság okait ezért az Ady-család hagyománya nem az egész népeiséget sújtó bajokban látta, hanem a családtörténeten keresztül pillantott rá. Az egykori, később legendásított gazdagság és társadalmi jelentőség helyét a becsapottság, a megrablottság érzése vette át. Az Ady-családban is, mint sok lecsúszott kisenemes családban, nemzedékről nemzedékre hagyományozódott, hogy az elmúlt századok alatt tőlük, a honfoglaló vezérekkel az országra érkezett nemesektől, a külföldi eredetű arisztokrata családok elorozták a hazát. A régi bárói családokat a magyar uralkodók többször is, mint Mátyás idejében, új elitre cserélték; a Habsburgok alatt pedig ismét egy új arisztokrata, mágnás kaszt jött létre, amely sem kultúrájában, sem származásában nem volt magyar. A régi családok rossz érzése nem volt alaptalan. A legenda szerint az Ady-család is a honfoglaló vezérekig vezette vissza eredetét. Az ezredéves ünnepség ezt a háttérbe szorítottságot idézte a fiatal Ady tudatába. Hogy ezektől a tősgyökeres magyar családoktól újabb és ügyesebb idegenek orozták el a vezető szerepet. Zilahon a protestáns, negyvennyolcas ideológiát adták át a tanárok a partiumi, kisebbségi magyar diákoknak, a helyi adminisztráció leendő tagjainak, a társadalmi szerepre való felkészítés jegyében. Tudatosították a magyar faji supremácia gondolatát, de egyúttal az osztrák kormányzattal való szembenállást is erősítették. A magyar úri osztály leendő tagjaként kezdték el a gimnáziumban ezeknek a fiúknak a kiképzését, és ezt folytatták tovább az Ady által látogatott jogi karokon. De Ady ebből egyszer csak kilépett és szembe fordult vele. A nosztalgia, ha ironikusan is, ez iránt a világ iránt nem vezett ki Adyból: „Én inkább akarnék központi főszolgabíró vagy alispán lenni Szilágy vármegyében, a vármegyémbe, mint hírhedt költő.” (*A Duk-duk affér*)

A magyar progresszió a reformkor óta a megsértett, frusztrált nemesi tudatból táplálkozott, ami önmagában nem sok jót ígért, hisz nem az őszinte, a magyar nép iránti önzetlen cselekvést rejtette magában, hanem a társadalmi rétegek közötti időleges szövetségek után a gyanakvást és a saját előnyök feletti aggodalmas örködést. Az adózó nép hivatkozási alap volt, zsarolási potenciál, félelemkeltésre alkalmas, átláthatatlan tömb abban a játszmában, amit az udvar, az arisztokrácia és a politikai osztályt adó közép és kisenemesség hármasság játéktere jelentett. A publicistaként politikai véleményt formáló és megformáló Ady gondolkodását, helyzetértékelését, rövid és hosszú távú „nemzetstratégiáját” ez az örökölt modell határozta be. Tájékozott és folyamatosan tájékozódó publicistaként Ady nagyon pontosan felfogta, hogy a 20. század a munkásság, az ipar, a pénzpiac és a szocialisztikus eszmék jegyében elképzelt tömegdemokrácia, vagyis az utópiák megvalósítási kísérlete felé halad. Vagyis radikális változás előtt áll a világ, amely az ezer éves nemesi élettel, az álmos magyar vidék változatlan és moccanatlan világával végleg szakítani fog. Ady őseinek világa lesz a legfőbb vesztese mindennek. Saját világát, családját, a magyar nemzeti eszme egykori formájának gyors és tragikus pusztulását vizionálta, amelyben a mindenkor érvényes apokaliptikus kódot újíttotta meg. A keresztény kultúrában az apokalipszis kódja pedig olyan mozgató erő, amely ismerős és mindig érvényes, hiszen a történelem, akárcsak az üdvtörténet, a mélyben az apokalipszis gondolatára épül. A prófétai hang, az apokaliptikus beszéd a magyar költészet anyanyelvéhez tartozik. Ady úgy újíttotta meg ezt a hagyományt, hogy saját költői szerepét a profán, a bukott

Messziás szerepébe helyezte. Persze már Nietzsche után, Zarathusztraként adott hangot ennek a beszédnek, idegenséggel, gőggel, a halálra sietve.

Ady apja a kismemesség évszázados életét élte, akik apró földjeiken ültek, azt védelmezték a társadalmi státusuk megőrzése érdekében. És akárcsak a jobbágyok, ugyanúgy be voltak zárva pici házaikba. Sokszor néhány holdra apadó földcséjük védelmezése a haza földjének védelmeként vésődött be generációk emlékezetébe, amelyre kiváltságos, adómentes és szabad státusuk alapult. Egyetlen potenciális örökségük azonban nem az elolvadó, foggalkörömmel őrzött föld volt, hanem hivatalra való választhatóságuk és a megyei tisztújításkor eladható szavazatuk. Adyt tehetsége és érzékenysége azonban szembe állította az apa által kitűzött, valójában a családi hagyomány által kapott céllal. Ehhez pszichológiai motívumok is nagyban hozzájárulhattak: Ady elutasította az erőszakos apa világát. De azonosult a rajongásig szeretett anya által képviselt értékekkel, amely a társadalmi érvényesülés, a földszerzés helyett a szellemi kiváltságot helyezte előtérbe. A kiemelkedő intellektuális képességeket mutató fiatal Ady sokáig öröklődött a szülők, de legfőképp az apa elvárásaival ellentétes pályaválasztása, a vele járó lelki teher, a gyötrő önvád miatt. És a mindezek feloldására kidolgozott saját ideológiája beépül költői szereptudatába. Mindezek nélkül a pszichés terhek nélkül Ady választása és rendhagyó sorsa egészen más pályán mozoghatott volna. De nem volt teljesen hűtlen őseihez. Ady gyökereit, melyek családjához és kulturális régiójához fűzték, soha sem vágta el. Érmindszent maradt a birtoka, Szilágyság az otthona, Partium és Erdély a tényleges hazája. Ady mindhalálig igazi úr volt: apjához és a családi hagyományához hűséges maradt, választott pályáján is igyekezett ennek eleget tenni. Azt a nemzetpolitikát űzte, politikai párt és támogatás hiányában szinte egyedül, amelyet családi indíttatása jegyében a magyarság érdekében helyesnek tartott. A magyarság sorsát pedig a perifériáról nézte, és archaikus családi tudata miatt nem abból a szinkron időből tekintett rá, mint kortársai többsége. Ez a nézőpont és a hozzá szorosan kapcsolódó aszinkronia sajátos és izgalmas tudással gazdagította a közállapotok, az országos politika valamint az európai összefüggések közé helyezte a Magyarország lehetőségeiről és jelentéséről kialakítható képet. Ady időben korábról nézett, ezért messzebb látott. Lényegesen más volt Ady tekintetének horizontja, mint ami Budapestről vagy Bécsből a kor összefüggéseiből, a közelgő baljós jövőből belátható volt.

Nagyváradról megint más perspektíva nyílt. Párizsból még inkább. A Lédával való találkozás Adyt végképp kiemelte abból az életformából, amely az ellenzéki sajtómunkából és a rossz lelkiismeret költői hazugságokkal való takargatásából állt. Ady éjszakái a pénzkeresés és a hazugságok előli menekülés jegyében teltek. Az úri élet kilátástalansága, a kaszinó, a kártya és a lumpolás a mozdulatlan vidéki magyar élet elfoglaltságát jelentette. Ady azonban szabad ember lett, amikor a családi elvárásokat maga mögött hagyta és lerázta az apai elvárásokat. De ez a szabadság nem jelentette, hogy ki is tud lépni azokból a csapdákból, amelyekbe a pénztelenség és a perspektíva hiánya zárta. Miután Ady elrúgta magától a Szilágymegyei főispáni karrier egyébként is illuzorikus vágyát, az ellenzéki lapoknál olyan mértékű szabadságra tett szert, amely ma is alig elképzelhető. Akkoriban csak megőrizték, de nem üldözték az ellenzéki sajtó munkásait.

Ady szemléletében ekkor nagy fordulat következett be: neveltetésének és családi gyökereinek hazugságait látta szertefoszlani. A hatalmi játékok srófjai és fogaskerekei lelepleződtek előtte, az ideológiák pedig a társadalmi hazugságok merő álcáiként hulltak le. A századforduló új társadalomtudománya, Ignóus és Jászai Oszkár írásai, a gondolkodás merőben új dimenzióit nyitották meg előtte. A szociológia tudománya pedig a társadalom feszítő ellent-

mondásairól adott tudósítást, amelyről nem akart tudni sem az úri Magyarország, sem a társadalmi lelkiismeret. A parlamenti és megyei szónoklatok, valamint a templomi prédikációk elvont általánosságokról beszéltek. De a társadalom szociológiai karaktere, rétegzettség, a tényleges folyamatok ismerete az úri világ felforgatását és eltörlésének igényét hozta magával. Jászi Oszkár írásai és a Társadalomtudományi Társaság, a Huszadik Század körének kutatása feltárta a magyar világot feszítő belső ellentmondásokat.

A kormányzati és klerikális sajtó a dolgok állását adottnak és változtathatatlanok igyekezett feltüntetni. A társadalmi viszonyokkal való foglalkozás gyanú alá került, ezért kényszerül védekezésre Ady is egy publicisztikája szerint „Palotay László prelátuskanonok ónagysága” előtt. A védekezés dacos és modern: „Mi azt tartjuk és hirdetjük, hogy a mai társadalmi viszonyok tarthatatlanok. Azt tartjuk és hirdetjük, hogy a magyar társadalom, amennyiben lehet ilyenről beszélni, kiskorú, műveletlen, babonás és beteg. Azt tartjuk és hirdetjük, hogy a mai társadalomnak csaknem minden relációja igaztalan és veszedelmes. Azt tartjuk és hirdetjük, hogy a mai magyar társadalomban a papi és világi fejedelmeké minden: babonás hagyományok rabszolgaságban tartják a polgárság millióit. Azt tartjuk és hirdetjük, hogy a millitarizmusnak, klerikalizmusnak s feudalizmusnak falait le kell rombolnunk, ha élni akarunk. Azt tartjuk és hirdetjük, hogy avult hagyományok, számár privilégiumok fölött győznie kell a munka érdemének, s ha a csökönyös konzervativizmus, babona, önzés, felekezeteskedés, olcsó nemzetieskedés, korlátoltság elmékben feküsznek – hát keresztül kell rajtuk tiporni. Ezeket tartjuk s hirdetjük mi, és bántjuk, mindig bántjuk a társadalmi viszonyokat.” (*Társadalmi viszonyok*, 1902.) A legnagyobb tanulság, hogy a 19. század végére olyan mértékben változott meg hirtelen a világ rendje, amiről a hatalmat kezükben tartók nem kívántak tudomást venni. Ibsen darabjai, Nietzsche, Schopenhauer filozófiája jelezte ezt a földindulásszerű változást. A fiatal művészek mindent fel kívántak forgatni. Ez az elhivatottság a századelő irodalmárainak nagy fontosság-tudatot adott, amelyhez fogható a későbbiek során már nem ismétlődött meg. Ady nem csak irodalmat, nem csak költészetet művelt, vállalkozása önmaga számára is sokkal nagyobb tételt bírt.

Annak az Európának, amely még Adyt is tárt karokkal fogadta 1904 februárjában, 1914-ben örökre vége lett. A határokat lezárták. A háborúban szigorú cenzúrát vezettek be minden államban. Az újságírókat megfélemlítették. Hazánkban a fehérterror, Németországban rohamosztagosok gyilkoltak. A gondolatok és az eszmék szabad áramlása veszélyeztette az államok vezetőinek hatalmát. A hatalom birtoklói azonban már a háború kitörése előtti években egyre nagyobb félelemmel tekintettek a közelgő változások elé. Az ipari munkásság hatalmas, egyre növekvő száma, önszerveződése, a körében terjedő eszmék félelmet keltettek a régi világ képviselőiben, így az úri osztály tagjaiban is. A publicista Ady a liberális lapok szellemében a hatalom, a régi rend két nagy védelmezőjét támadta: a hadsereget és a klérust. Nagyon hamar felismerte, ahogy ezek a lapok nem szűntek ezt hangoztatni, hogy az új nacionalizmus, amely a faji kizárássra épült, szorososan összekapcsolódik az antiszemitizmussal. Bécsben antiszemita színházat állítottak fel, amely a gyűlöletkeltésre és az uszításra szövetkezett, felhasználva a művészet erejét. Az európai kultúra bűnbeesése nem ígért mást súlyos és megszügyenyítő tragédiánál. Nem kellett ennek felismeréséhez mély gondolkodás, sem látnoki erő. Csak intellektuális becsületesség és szabad szellem, és az erkölcsi elvek megőrzése kollektív hazugság erejével szemben. Ady nem is egyedül jutott erre a belátásra. A nemzeti és keresztény szellem hamar eltompult a vesztély érzékelésében, mivel számára a mások által veszélynek látott jelenség a megoldás előszó-

bájának tetszett. Csak épp be kellett kicsit hunyni az embereknek a szemüket, hogy úgy tehesenek, mint akik nem látják a közelgő katasztrófát.

Ady publicistaként nagyon sokat és nagyon gyorsan dolgozott. Hamar megtanult nyomdakészen írni. Frappánsan és hatékonyan megformált véleménnyel hatást gyakorolni az olvasókra. Megtanulta a sajtóbotrány eszközként való használatát, amely múlhatatlan eleme a hatékony publicisztikai munkának. A terjedelem behatárolt volt, amelyen belül kellett és lehetett mozognia. A kutyanyelv, a megadott keret egy gondolat takarékos kifejtését követelte meg. A *Nagyváradi Napló* munkatársa ebből a vidéki világvárosból Párizsig látott el. Az 1902. augusztus 20-ai ünnepi írása, *István király országa* címmel módfelett tanulságos olvasmány ma is. A lusta vidéki úri élet, a cigányozással, kártyacsatákkal, kivilágos-kivirradtig tartó mulatással, a dzsentri tempó egy pusztulását érző világ fuldoklását és önpusztítását mutatta. Olvasva az ünnepi cikket, aligha hihetjük, hogy Ady olyan információkkal bírt volna, amellyel rajta kívül széles e hazában senki. Publicisztikája, mint máskor is, közismert tényeket szedett csokorba:

„István király országával kapcsolatban sűrűen szaporodnak ez elhallgatott események és nyilatkozatok. Csak úgy félve suttognak róluk itt-amott. Arról nem beszélünk, hogy a francia sajtónak állandó témája egy nagy birodalom föloszlatása, mely – nézetünk szerint – mihamarabb bekövetkezik, mikor e nagy birodalom agg uralkodója behunyja a szemeit. Ez kalandos kis história, s ne essék róla szó. De az már szélteben tudott dolog, hogy jelentős, gondolkodni alaposan tudó emberek maguk között elborultan, desperáltan beszélgetnek fenyegető nagy veszedelmekről. [...] A magyar politika pár év óta teljesen belemerült a reakcióba, s egészen a kiváltságosok osztályát szolgálja. A nép vándorol ki. Az adózás alatt nyög az egész ország. Az antiszemitizmus szításával majdnem egymillió hasznos magyar embert iparkodnak elidegeníteni a magyar fajtától, míg a nemzetiségi politikánk gyávább, mint valaha. Közigazgatásunk, az állami életnek ez az esszenciája, minden: példátlanul rossz. Iskoláink nem tudnak embereket faragni, csak félembereket. [...] István király napján, jubiláló napján a magyar nációnak s ez országnak, árva, sivár, csúnya, őszi kép kietlenedik előttünk. [...] István király országa szálljon magába, ha lehet, s ha van még ereje, készítse a közeledő veszedelmek ellen. A processziók, a zsolozsmák, a fentmaradt jobb kéz, sőt Mária sem, kinek ezt az országot anno dacumal fölajánlották, nem tudnak bennünket megmenteni. Ide új hit, új erő és új munka kell!...” (*István király országlása, 1902*)

A publicisztika ekkoriban kevés emberhez jutott el. Ady indulásakor a sajtó hatása és működése is egészen más feltételek és összefüggések között létezett. A *Debrecen* vagy a *Nagyváradi Napló* című helyi lapok néhány száz emberhez jutottak el. Olvasótáboruk csekély volt, befolyásuk elhanyagolható. A választási rendszer miatt a politikai berendezkedésre a hírlapok cikkei nem gyakorolhattak lényeges hatást, aligha rendítették meg a közvéleményt. A cenzúra a vallási érzékenységet és az uralkodóház védelmét írta elő. Amit Ady Endre, a gyakornok, majd a hírlapíró írt, az csupán egy esetleges sajtóper ürügyén irányította Ady személyére a figyelmet, a nagyváradi kanonoksorról írt publicisztikájában. Az ítéletre itt is két évig kellett várni. A helyi és az országos politika szereplőinek bírálata terén elég nagy lehetőségek nyíltak ebből adódóan is. A publicista Ady Endre feladata a botránykeltés volt, a hírlapírónak ezt kellett kezdetben elsajátítani. Mert a publicisták legfőbb törekvése, hogy a nevük mindig ott legyen. De a költő Ady első két kötete a kor költői nyelvén íródott. A szokásos témák fölötti elmélázás, az Arany-Ábrányi poétika kicsit lazán kezelt, de pontos jambusával készített strófikus versszerkezetbe csomagolt semmiségek: a szexustól és a szenvedélytől elválasztott szerelmi közhelyek, az igazságtól elválasztott életbölcesség, az önismerettől

elválasztott önkép felmutatása. Csupa hazugság, álságos közhely és a társadalmi igazságtalanság örökölt rendszerének, az úri kaszt által teremtett kliséknek éltetése.

A költő imázsára inkább a publicistának volt szüksége, mint fordítva. A publicista árfolyama ugyanis nagyban függ attól, hogy mekkora és milyen ismertségnek örvend. A publicisztika illékony műfaj. A publicista minden idegszálával a pillanathoz kapcsolódik. Rengeteg utalással, összekacsintással, rejtett összefüggéssel dolgozik. Az aktualitások holnapra elhervadó virágait kell minden nap frappáns és hatásos csokorba kötnie úgy, hogy közismert mondandója az újdonság erejével hasson. Ady publicisztikáit ma nem azért olvassuk, mert annyira fontosak voltak, olyan mély és meghatározó jelentőségűek lettek volna, hogy még ma is érdemes őket elővenni. Kiváló publicista volt, de nem ezért olvassuk írásait. Ma a zseniális költő iránti tiszteletből, érdeklődésből, esetleg kutatóként lapozgatjuk, hogy Ady korát és a költő gondolkodását jobban értsük. Pontosabban, hogy Adyt jobban értsük. De nem akarjuk másként, csak jobban. Pedig másként kellene érteni, a kegyelet hozzáállása nélkül, és megfordítva a logikát. Adyt, a publicistát kellene előbb látnunk, aztán ebből következtetni arra az Adyra, aki verseket írt. Adyra, a költőre.

Az 1906 februárjában megjelenő *Új versek* prózaian egyszerű címe mögött azonban már nem a költő, hanem a profi publicista arcéle tűnt fel. Ekkor már a Budapesti Napló munkatársa egy éve, túl első párizsi útján. Megtanulta a két korábbi kötet a semmiségekről szóló versnyelve helyett a költői beszédet azoknak a publicisztikai témáknak a megfogalmazására alkalmassá tenni, amelyek izgalomban tartották a korabeli Európa közbeszédét. A színtelen, szürke, sima jambusú strófikus monotóniával dolgozó poétikát a félrímes, antistrófikus, zökentett szerkezetű szakokkal helyettesítette. A könnyen gördülő jambus helyett szimultán verselést, a hangsúlyos tagolást, vagy a rontott, prózaszerű, laza jambusi lejtést használta. A fesztelen, hétköznapi szalontársalgás hangja helyett a patetikus, tragikus hangoltság helyett az ismétlések, a fokozások alakzataival nyomatékosította mondandóját. A korábbi verseiben áttetsző nyelvi felszín a szándékoltan homályos, kimódolt, egyéni szóalkotásokkal váltotta fel. A legfontosabb újítás azonban a publicisztikai témákat, mint elvont tartalmakat magukba sűrítő, nagybetűs allegóriák bevezetése, a jelölt birtokos szerkezetek általi metaforizálást, inkább azonban az elvont fogalmak tautologikus azonosítását alkalmazta: *A vár fehér asszonya*, *A fehér csönd*, *A Hortobágy poétája*, *Búcsú Siker-asszonytól*, *A lelkek temetője*, *A magyar Ugaron*, *Szűz ormok vándora*, *A csókok átka*, stb.

Ady kiszámítottan azokat az – egyébként a publicisztikák által is – feldobott témákat verselte meg, sokszor a publicisztikák felszínesen tájékozott, közhelyes módján, amelyek a korabeli társadalom érdeklődésének homlokterében álltak, amelyek izgalomban tartották és megosztották az olvasókat, amelyek tehát erős hatást tudtak kelteni. Saját könyvének hirdetését, a botrányt előre beépítette a versek hatáselemei közé, mint arról az 1906. január 28-án megjelent beharangozó írása tanúskodik: „Az én új könyvem ma még – nincsen: gyomrából nem vetette még ki Pallas gépje. A vasölelésekből talán kedden, talán szerdán szabadul: bánom is én, akármikor. Az én szegény verseimnek sok okuk nincs a sietségre, s elég baj az nekik, hogy – jönnek. [...] Újak a vágyaim, új a sírásom, új a mámorom, új az örömöm. Mindezért megérdemlem, hogy agyonüssenek. Szívesen s mosolyogva várom testemmel az ütést. Lelkem a felkerekedett lelkek között van, s – nincsen itt.” (*Író a könyvéről, Új versek, 1906.*)